

Skapat av (Efternamn, Förnamn, org)	Dokumentdatum	Version
Svensson, Jenny, Trafikverket	2020-12-18	1.0
Fastställt av (i förekommande fall)	Ev. ärendenummer	Ev. projektnummer
[Fastställt av (personlista)]	TRV2019/127567	172747
Dokumenttitel		
Minnesanteckningar informationsmöte med allmänheten		

Datum för mötet:	2020-12-01 kl. 18:30-20:15	
Närvarande:	Susan Odervång	Trafikverket
(Trafikverket)	Stina Ljung	Trafikverket
	Ola Forssberg	Trafikverket
	Anette Håkans	Trafikverket
	Therese Vestin	Trafikverket
	Jenny Svensson	Trafikverket
	+ 8 personer från allmänheten	

*Länk till presentationen:

https://www.trafikverket.se/contentassets/aed502404486426880cd1ae564f6fc51/informatio_nsmote_2020-12-01.pdf

Punkt	Ansvarig
Inledning	s. 1–4*
Trafikverket hälsade alla välkomna till detta informationsmöte. Alla frågor tas i slutet av presentationen. För att ställa en fråga kan man antingen skriva sitt namn i chatten, och då kommer man få ställa sin fråga muntligt, eller så skriver man sin fråga direkt i chatten och då kommer den bli uppläst.	
E4 Förbifart Stockholm	s. 5–8
Bakgrunden till E4 Förbifart Stockholm. Vägen är 21 km och drygt 18 km av vägen byggs i tunnel under marken för att skona viktiga natur- och kulturvärden. Sprängningen av tunneln startade 2016 och i dagsläget har ca 70 % sprängts ut. Trafikstarten är planerad till år 2030.	
Bakgrund till ansökan	s. 9
Bergkvalitén för sträckan mellan Lambarfjärden och Lunda har varit sämre, mer vattenförande och svårtätat än prognostiserat. De undersökningar som gjordes inledningsvis stämmer inte helt överens med hur berget faktiskt ser ut när Trafikverket har börjat spränga i berget.	
Så här jobbar Trafikverket med att minska påverkan	s. 10–13
På grund av den sämre bergkvalitén har Trafikverket behövt utöka arbetet med tätningen av tunneln. Det nya tätningskonceptet är mycket mer	

Skapat av (Efternamn, Förnamn, org)	Dokumentdatum	Version
Svensson, Jenny, Trafikverket	2020-12-18	1.0
Fastställt av (i förekommande fall)	Ev. ärendenummer	Ev. projektnummer
[Fastställt av (personlista)]	TRV2019/127567	172747

Dokumenttitel

Minnesanteckningar informationsmöte med allmänheten

<p>omfattande än det ursprungliga, vilket leder till att tunneldrivningen går långsammare framåt. På vissa sträckor i den färdiga tunneln räcker inte det omfattande tätningsarbetet för att begränsa det inläckande vattnet.</p> <p>En åtgärd för att skydda grundvattenkänsliga byggnader och ledningar är att skyddsinfiltrera för att upprätthålla grundvattennivåer i jorden.</p> <p>För att kunna utföra skyddsinfiltration krävs infiltrationsanläggningar. Dessa består av en eller flera infiltrationsbrunnar som leder ner nytt vatten till grundvattenmagasinen. Ovan mark syns endast det styrskåp som används för att reglera den vattenmängd som infiltreras. På sidan 13 i presentationen visas hur ett styrskåp ser ut. Infiltration kommer ske med kommunalt vatten.</p>	
<p>Varför behövs ändring i nuvarande tillstånd?</p>	<p>s. 14</p>
<p>Trots det mycket omfattande tätningsarbetet så finns det behov av att revidera de befintliga inläckagevillkoren för vissa delar av sträckan för att kunna skyddsinfiltrera i tillräcklig omfattning under driftskedet.</p>	
<p>Områden som utgår ur ansökan</p>	<p>s. 15</p>
<p>I de norra tunneldelarna, under Kälvesta och Lunda, har det omfattande tätningsarbetet gått så bra att de befintliga villkoren kommer att kunna innehållas. Det betyder att dessa delsträckor utgår ur ansökan. Eftersom dessa sträckor utgår kommer även det utökade infiltrationsområdet "Björkeby", väster om Lunda, att utgå ur ansökan.</p> <p>Skyddsinfiltrationen inom påverkansområdet i höjd med Grimsta IP har gett bra resultat och nu ser vi inget behov av att skyddsinfiltrera inom det utökade området som benämns "Grimsta". Därför utgår även detta område ur ansökan.</p>	
<p>Vad händer nu - Ansökan och avgränsningssamrådets omfattning</p>	<p>s. 16–18</p>
<p>Ansökan omfattar möjligheten att skyddsinfiltrera inom tre tillkommande områden (utökat påverkansområde) vilka benämns Kälvesta/Björnskogsgränd, Hässelby/Aprikosgatan och Grimstafältet. Ansökan omfattar även ökade inläckagevillkor i driftskedet för delsträcka 10 och delsträcka 11. Prognosen för de nya inläckagen redovisas i presentationen på sidan 17. Det angivna inläckaget är Trafikverkets maximala prognos, och kommer inte att överskridas.</p> <p>Ansökan kommer lämnas in till mark- och miljödomstolen. I ansökan ingår även en teknisk beskrivning och en miljökonsekvensbeskrivning. Ansökan planeras att lämnas in i mars 2021.</p>	

Skapat av (Efternamn, Förnamn, org) Svensson, Jenny, Trafikverket	Dokumentdatum 2020-12-18	Version 1.0
Fastställt av (i förekommande fall) [Fastställt av (personlista)]	Ev. ärendenummer TRV2019/127567	Ev. projektnummer 172747

Dokumenttitel

Minnesanteckningar informationsmöte med allmänheten

<p>Under avgränsningssamrådet vill Trafikverket få inspel på vilka miljöfrågor vi ska undersöka samt titta närmare på i miljökonsekvensbeskrivningen.</p>	
<p>Framtagande av ansökningshandlingar och pågående arbete</p>	<p>s. 19</p>
<p>Många aspekter är redan prövade i den tidigare miljödomen och därför kommer dessa inte prövas igen. Det gäller bland annat buller, vibrationer, masshantering, transporter, ytvatten, markavvattningsföretag, hälsa, luftkvalitet samt miljökvalitetsnormer. Dessa miljöaspekter har redan reglerats och de villkor som erhållits i tidigare prövningar gäller även fortsättningsvis.</p> <p>Trafikverket har fått mycket mer kunskaper och erfarenheter i och med att stora delar av tunneln redan är utsprängd. Dessa kommer vi att använda oss av vid upprättandet av ansökningshandlingarna.</p> <p>Ansökningshandlingarna kommer redovisa konsekvenser av de ansökta ändringarna, samt konsekvenserna av om inga ändringar skulle medges, vilket kallas för ett nollalternativ.</p>	
<p>Kompletterande utredningsarbete</p>	<p>s. 20–22</p>
<p>Kompletterande utredningar som presenterades på mötet var: Översyn av påverkansområdet.</p> <p>Arbete med styrning av skyddsåtgärder för skadeobjekt under driftskede.</p> <p>Nya undersökningar av berget under Grimsta naturreservat har utförts.</p> <p>Kompletterande naturvärdesinventeringar inom Grimsta naturreservat. Just nu pågår utredningar för att ta fram förslag på åtgärder som kan vidtas om det skulle uppstå en påverkan i Grimstaskogen. Trafikverkets bedömning är att eventuell påverkan blir mycket liten och vegetationsuppföljningar i Grimstaskogen genomförs regelbundet.</p>	
<p>Miljökonsekvensbeskrivning (MKB)</p>	<p>s. 23–24</p>
<p>I presentationen visades vilka avsnitt som preliminärt kommer att ingå i miljökonsekvensbeskrivningen. Dessa kan komma att justeras beroende på vilka synpunkter som kommer in under avgränsningssamrådet.</p>	
<p>Synpunkter senast 7 december om vad MKB bör fokusera på</p>	<p>s. 25</p>
<p>Information om hur länge samrådet pågår och hur man kan lämna in sina synpunkter så att de diarieförs på rätt sätt.</p>	

Skapat av (Efternamn, Förnamn, org) Svensson, Jenny, Trafikverket	Dokumentdatum 2020-12-18	Version 1.0
Fastställt av (i förekommande fall) [Fastställt av (personlista)]	Ev. ärendenummer TRV2019/127567	Ev. projektnummer 172747

Dokumenttitel

Minnesanteckningar informationsmöte med allmänheten

Frågor, synpunkter och svar

s. 26

Fråga: Varför går det inte att skicka in synpunkter via e-post?

Svar: Trafikverket önskar att kommentarer helst lämnas på websidan, eftersom de direkt blir diarieförda, eller om man inte har tillgång till en dator, skickar synpunkterna per post.

Vi har precis fått kännedom om att någon/några haft problem att använda websidan, vilket vi måste undersöka orsaken till. Om det fortsätter vara problem, så kan man maila in kommentarer till trafikverket@trafikverket.se. Var noga med att skriva diarienumret TRV 2019/127567.

Fråga/synpunkt: En fastighetsägare motsätter sig och överklagar grundvattenavsänkningar under hans fastighet. Han hänvisar till att det redan finns en miljödom och att Trafikverket inte får ändra på den eftersom den vunnit laga kraft. Han vill att alla läckor ska tätas innan juni 2021 och att inga grundvattennivåer får underskrida de som är angivna i domen. Han önskar få ta del av alla handlingar i ärendet.

Svar: Trafikverket följer den dom som erhållits och som vunnit laga kraft. Det finns än så länge ingen ny dom att överklaga. Vi kommer lämna in en ny ansökan till mark- och miljödomstolen, preliminärt i mars 2021 och den kommer i vanlig ordning att prövas av mark- och miljödomstolen i Nacka tingsrätt. Trafikverket förtydligade att det går att ansöka både om villkorsändringar och att söka påbyggnadstillstånd till en befintlig dom.

Fråga/synpunkt: En fastighetsägare vill få reda på när ansökan ska lämnas in och vad det har för diarienummer. Han har dålig erfarenhet av mark- och miljödomstolen i Nacka tingsrätt.

Svar: Trafikverket planerar att skicka in ansökan till mark- och miljödomstolen i mars 2021, därefter kommer mark- och miljödomstolen skicka ut ansökan för skriftväxling till berörda.

Ansökan kommer även finns tillgänglig på E4 Förbifart Stockholms hemsida. Trafikverket kan endast lämna in ansökan till mark- och miljödomstolen i Nacka tingsrätt.

Fråga/synpunkt: Ordförande i ARG (Arbetsgruppen Rädta Grimstaskogen) är speciellt intresserad av Grimstaskogen. Vi vet att det finns många sprickzoner där. I presentationen pratades det om möjliga skyddsåtgärder. Vad har Trafikverket tänkt ha för skyddsåtgärder? Kommer ni behöva utöka påverkansområdet där?

Ordförande påpekar också att det är få personer som deltar på informationsmötet och undrar varför det inte har skickats ut personliga

Skapat av (Efternamn, Förnamn, org)	Dokumentdatum	Version
Svensson, Jenny, Trafikverket	2020-12-18	1.0
Fastställt av (i förekommande fall)	Ev. ärendenummer	Ev. projektnummer
[Fastställt av (personlista)]	TRV2019/127567	172747

Dokumenttitel

Minnesanteckningar informationsmöte med allmänheten

inbjudningar om att det pågår ett samråd och att ett informationsmöte hålls inom samrådet. Han vill också få reda på när Trafikverket ska lämna in ansökan till domstolen. ARG anser att samrådet har blivit dåligt utlyst.

Svar: Gällande påverkan på Grimstaskogen så har Trafikverket anlitat en biolog, som håller på och tar fram förslag på åtgärder som kan vidtas om det skulle uppstå en påverkan i Grimstaskogen. Trafikverkets bedömning är dock att det inte kommer uppstå skadlig påverkan. Biologerna arbetar även med naturvärdesinventeringar.

Samrådet har annonserats i tidningarna Mitt i Västerort, DN, SvD och Post- och Inrikes Tidningar. Dokumenten finns på Trafikverkets hemsida. De organisationer som yttrade sig under förra samrådet har fått ett mejl med information om att avgränsningssamrådet pågår, och var de kan ta del av handlingar. Mejllet skickades den 13 nov 2020 och gick till den E-postadress som finns publicerad på resp. förenings hemsida.

Fråga: Kan en aktuell åtgärd inom Grimsta Naturresevat bli skyddsinfiltration?

Svar: Det Trafikverket i första hand tittar på är att begränsa avrinning ut från området, snarare än att infiltrera vatten. Men vi utesluter inte infiltration om det visar sig vara den bästa åtgärden.

Fråga: Blir det lika stort inläckage under Grimstaskogen som det har blivit under Grimstafältet?

Svar: Frågan utreds. Undersökningar visar att det finns risk för något högre inläckage under Grimstaskogen, jämfört med vad man redovisade i tidigare tillståndsansökan, men bedömningen är att sprickorna inte kommer vara lika svåra att täta som exempelvis under Grimsta IP.

Fråga: Befarar ni inget utökad påverkansområde inom Grimsta Naturresevat?

Svar: Nej, Trafikverkets bedömning är att påverkansområdet endast behöver utökas vid Grimstafältet, vilket har redovisats i samrådsunderlaget.

Fråga/synpunkt: Hur kan Trafikverket fortsätta tunneldrivningen i detta läge? Varför stoppas inte tunneldrivningen tills man har hittat en teknik som klarar av att täta inläckagen.

Svar: Trafikverket har tillstånd för vattenverksamheten och vi följer gällande villkor för byggskedet. Vi anser inte att vi bryter mot villkoren i domen genom att fortsätta tunneldrivningen. När vi går in i driftskedet börjar de hårdare villkoren att gälla för inläckaget.

Skapat av (Efternamn, Förnamn, org)	Dokumentdatum	Version
Svensson, Jenny, Trafikverket	2020-12-18	1.0
Fastställt av (i förekommande fall)	Ev. ärendenummer	Ev. projektnummer
[Fastställt av (personlista)]	TRV2019/127567	172747

Dokumenttitel

Minnesanteckningar informationsmöte med allmänheten

Trafikverket har gjort bedömningen att den bästa lösningen utifrån rådande omständigheter är att ansöka om en ändring av villkoren. Trafikverket anser att denna lösning är mest lämplig utifrån ett samhällsekonomiskt perspektiv. Alternativa åtgärder kommer redovisas i ansökan.

Fråga: Vad är det för metoder som ni ska ta till om mark- och miljödomstolen inte går med på era förslag?

Svar: Det skulle exempelvis kunna vara lining, men vår bedömning är att det är en mycket mer komplicerad metod som tar längre tid, förbrukar mer resurser och är avsevärt mycket dyrare.

Fråga: Skulle man kunna använda den metoden idag?

Svar: Trafikverket har i nu gällande tillstånd getts tillåtelse att utföra tunneln med metoden borra-spräng inkl. för- och efterinjektering. Det är den metod Trafikverket projekterat för och avser fortsätta använda. Trafikverket har utrett lining, men gör bedömningen att metoden inte utgör ett rimligt alternativ. Underlag till denna bedömning kommer att redovisas i ansökan. Ett av flera problem för att få plats med lining är att det behövs ett större utrymme och en annan profil i tunneln. Det betyder att mer berg behöver sprängas ut för att få plats med betongelementen. Det innebär omfattande ändringar, risk för ökade läckage temporärt, ökade resursbehov (betong och stål mm), en mycket stor påverkan på tidplaner osv.

Synpunkt: Det har funnits personer som kunnat säga att berget har varit sämre. Det har funnits tecken på att Trafikverket skulle få denna problematik och det förvånar oss inte att Trafikverket har fått problem.

Fråga: Kommer ni att anstränga er för att täta tunneln lika mycket under Grimsta som i Lunda och Kälvesta?

Svar: Trafikverket kommer att arbeta lika hårt med tätningen av tunneln för delsträcka 10 och delsträcka 11 som i Lunda och Kälvesta. Trafikverket har tagit fram ett nytt tätningskoncept som ersätter det gamla. Tätningen kommer bli lika noggrann som på de andra delsträckorna under Lunda och Kälvesta (delsträcka 12 och delsträcka 13).

Synpunkt: Det är ohederligt att Trafikverket inte kommer följa domen. Det är enbart av ekonomiska skäl som Trafikverket inte gör åtgärder.

Svar: Trafikverket har juridiska möjligheter att ansöka om ett påbyggnadstillstånd och en villkorsändring.

Fråga: När är det färdigutsprängt mot Lunda och Lovön?

Svar: Trafikverket kommer att återkoppla till frågeställaren om när tunneln kommer att vara färdigsprängd.

Skapat av (Efternamn, Förnamn, org)	Dokumentdatum	Version
Svensson, Jenny, Trafikverket	2020-12-18	1.0
Fastställt av (i förekommande fall)	Ev. ärendenummer	Ev. projektnummer
[Fastställt av (personlista)]	TRV2019/127567	172747

Dokumenttitel

Minnesanteckningar informationsmöte med allmänheten

Efter mötet har Trafikverket återkopplat till frågeställaren med följande information:

Den preliminära tidplanen ser ut så här:

- *Tunneldelen i Akalla utsprängt hösten 2021.*
- *Lunda ut mot Vålberga utsprängt hösten 2021.*
- *Utsprängd tunnel under Grimsta ner mot Lambarfjärden planeras vara klart 2023.*

Synpunkt: En boende berättar att han under ca 6 månaders tid har haft kontakt med Trafikverket om att installera dubbar på hans hus. Under hela den här tidperioden har han inte fått reda på att det skulle bli ändringar av den befintliga domen, och har känt sig trygg gällande det som han och Trafikverket har kommit överens om. 20 års preskriptionstid är för kort om domen ändras.

Svar: Miljödomens reglering av tiden för oförutsedda skador är 20 år. Det innebär inte att man har mindre rätt till ersättning för oförutsedda skador med en ny dom.

Synpunkt: Samma boende som ställde föregående fråga känner sig orolig för att Trafikverket ska bedriva infiltration under driftskedet och att det kommer leda till översvämningar på bl.a. Räcksta Begravningsplats. Han motsätter sig skyddsinfiltration i driftskedet.

Svar: Skyddsinfiltrationen är till för att höja grundvattennivåerna men kommer inte att medföra att områden översvämmas. Trafikverket tätar tunneln så mycket vi kan.

Fråga: Används högsta injekteringsklass på hela den aktuella sträckan? Hur stor förbättring av tätheten har uppnåtts med efterinjektering?

Svar: Vi använder den högsta tätningsklassen. Tätningsmetodiken kommer beskrivas i de handlingar som kommer lämnas in i ansökan.

Synpunkt: Den frågande var med i vattenmålet 2014. Trafikverket sa att de hade 40 års erfarenhet av injektering. Trafikverket har använt en felaktig metod vid beräkning av påverkansområdet. Domstolen kommer godkänna justeringarna eftersom de inte kan neka ett sådant projekt. Gå tillbaka och titta på vad som lovades i förra förhandlingen (handlingarna ska finnas tillgängliga). Jämför det med utfallet, det är pinsamt för Trafikverket.

Svar: Vi har förståelse för synpunkterna. Observationsmetoderna har förfinats och har förtydligats i det nya tätningskonceptet.

Fråga: Efterinjektering kan anses försämra berget. Frågeställaren har lärt sig att man inte ska snåla på förinjekteringen. Trafikverket sa under förra förhandlingen i domstolen att ni kommer att klara tätningen av tunneln med observationsmetoden. Den utredning som gjordes av Djurgården-Lilla

Skapat av (Efternamn, Förnamn, org)	Dokumentdatum	Version
Svensson, Jenny, Trafikverket	2020-12-18	1.0
Fastställt av (i förekommande fall)	Ev. ärendenummer	Ev. projektnummer
[Fastställt av (personlista)]	TRV2019/127567	172747

Dokumenttitel

Minnesanteckningar informationsmöte med allmänheten

Värtans Miljöskyddsförening har totalt ignorerats av mark- och miljödomstolen. Observationsmetoden är fel och bygger på fel antaganden. Man kommer inte kunna stoppa detta projekt.

Svar: Vi gör det bästa möjliga av den här situationen. Vi har utvecklat observationsmetoden för att uppnå bättre resultat av förinjekteringen.

Fråga/synpunkt: Instämmer med föregående talare om att efterinjektering är en liten del av vad man kan få ut av injekteringen. Jag hoppas att det nya konceptet inte går så fort utan att Trafikverket gör en ordentlig förinjektering. Stämmer det?

Svar: Det är precis de förändringar som vi har gjort. Omfattningen på förinjekteringen är oerhört mycket större än den man hade från början. Det tar mycket längre tid med den metod som genomförs nu. Efterinjektering utförs i de fall där det ändå inte blir tillräckligt tätt. I Lunda gick det oväntat bra med efterinjekteringen.

Fråga/synpunkt: Samrådet har inte nått ut till så många. Naturvårdsverket har en handbok som handlar om ansökan om vattenverksamhet och samråd. Enligt vad som står i den borde samtliga personer inom påverkansområde ha fått en personlig inbjudan. Vad har ni för kommentar om det?

Svar: Trafikverket har valt att informera om samrådet i de stora tidningarna samt i den lokala områdestidningen. Vår bedömning är att vi haft en korrekt hantering. Vi tar till oss synpunkten.

Fråga: Ska man kunna få mejla in synpunkter? Vilken mejladress ska användas?

Svar: Om det är problem med webformuläret pga. tekniskt strul så kan synpunkter lämnas in via e-post. Mejladressen är trafikverket@trafikverket.se. var noga med att skriva diarienumret som står på hemsidan.

Synpunkter: Representant från Djurgården-Lilla Värtans Miljöskyddsförening hänvisade till de presentationsmaterial som Trafikverket hade tagit fram i samband med den förra domstolsförhandlingen. Materialet redovisades på någon av de tre första dagarna och de finns på nätet. Prognoserna har varit annorlunda än utfallet. Hallandsåsen är ett skräckexempel. Man har inte tagit seriöst på det.

Svar: De bedömningar som gjordes inför den förra domstolsförhandlingen har baserats på vad man visste då och nu har man mer kunskap och en annan erfarenhet. Det kommer vi beskriva i ansökan.

Skapat av (Efternamn, Förnamn, org)	Dokumentdatum	Version
Svensson, Jenny, Trafikverket	2020-12-18	1.0
Fastställt av (i förekommande fall)	Ev. ärendenummer	Ev. projektnummer
[Fastställt av (personlista)]	TRV2019/127567	172747

Dokumenttitel

Minnesanteckningar informationsmöte med allmänheten

Fråga: Får vi protokollet skickat till oss?

Svar: Minnesanteckningar kommer läggas ut på Trafikverkets hemsida när det blir klart. Bildspelet kommer också läggas ut på Trafikverkets hemsida.